

Ölümünün 500. Yılında Necati Bey'e Armağan

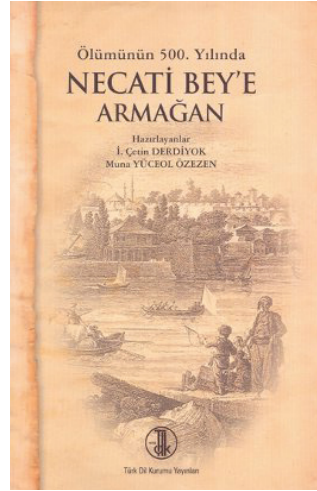
Gülnevil AŞCI

Hzl.: İ. Çetin DERDİYOK, Muna Yüceol ÖZEZEN,
Ölümünün 500. Yılında Necati Bey'e Armağan,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

On beşinci yüzyıl, divan edebiyatının kuruluşunu tamamladığı ve olgunlaşp kendine has özellikler oluşturmaya başladığı bir yüzyıldır. Divan edebiyatının bu yüzyılda gösterdiği gelişmelere katkıda bulunan önemli şairlerden biri de Necati Bey'dir.

Ölümünün 500. Yılında Necati Bey'e Armağan kitabı, Necati Bey ile ilgili makalelerden oluşmaktadır. Necati Bey'in hayatı, edebî kişiliği, eserleri, eserlerinde kullandığı dil hakkında bilgiler bulunan bu kitap on iki makaleden oluşmaktadır. Bu on iki makalenin dokuzu eski Türk edebiyatı, üçü de dil alanında yazılmıştır. Her biri Necati Bey'i farklı yönleriyle ele alan makaleler şunlardır:

- H. Dilek Batislam'ın "Divan Şiirinde Arpa, Arpalık ve Necati'nin Arpa Kasesi",
- Mehmet Korkut Çeçen'in "Tezkirelere Göre Necati'nin Edebî Kişiliği",
- İ. Çetin Derdiyok'un "Necati Bey ve Şeyhi'nin 'Garib' Redifli Gazelleri",
- Hüseyin Güftâ'nın "Necati Bey

Divanı'nda 'Sevgili' ve 'Âşık'a Dair İnce Hayaller",

- Ahmet Kartal'ın "İstiare Sanatına Eleştirel Bir Bakış ve İstiare Sanatının Necati Bey Divanı'nda Kullanımı",
- Mehmet Kırbıyık'ın "Necati Bey Divanı'nda 'Öykünmek' ",
- Cemal Kurnaz'ın "Beni Ağla",
- Nurdan Tuhfe Toçoğlu'nun "Necati Bey, Baki, Nefi ve Nedim'de Doğa

nın Dönüşümü”,

- Semra Tunç'un "Necati Divanı'nda Alışverişe Dair Hususlar”,
- Şerife Yalçınkaya'nın "Necati Bey'in Nida Gazelleri”,
- Muna Yüceol Özezen'in "Necati Bey'in Gazellerinde 'Yeni' Olarak Nitelenen Kimi Sözcükler”,
- Gencay Zavotçu'nun "Necati'nin İntihal Konulu Bir Hicviyesi”.

Yaşam koşullarının değişmesiyle birlikte divan edebiyatını oluşturan birçok unsura yabancılaşan günümüz insanının, kendi kültürünü ve o dönemi tanımasını sağlayacak en önemli kaynaklardan biri de divan edebiyatı sanatçılarının eserleridir. Necati Bey'in şiirleri de eski kültürümüzü içinde barındıran bir hazine gibidir. H. Dilek Batıslam'ın "Divan Şiirinde Arpa, Arpalık ve Necati'nin Arpa Kasidesi" adlı makalesinde Necati Bey'in arpa redifli bir kasidesi incelenmiştir. Makalede arpa, arpalık ve kaside nazım şekli hakkında bilgi verildikten sonra Necati'nin arpa kasidesinin alışılmış kaside örneklerinden farkı üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra makalede, diğer divan şairlerinin de şiirlerinde arpa ve arpayla ilgili unsurlara yer verdiğinden bahsedilmektedir.

Mehmet Korkut Çeçen, "Tezkiirelere Göre Necati'nin Edebî Kişiliği" başlıklı makalesinde Sehi Bey, Latifi, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Ahdi, Beyani, Gelibolulu Âli, Riyazi ve Fâizi'nin tezkirelerinde Necati hakkında bilgilere yer verildiğini belirtmektedir. Yazar,

makalesinde bu tezkirelerden yola çıkarak Necati'nin edebî kişiliğini "Şiirinin Özellikleri ve Üslubu", "Atasözü Kullanımı", "Necati ve Çağdaşları", "Edebî Çevre ve Sosyal Hayat", "Etkilediği Şairler", "Sarayla Olan Münasebeti", "Eserleri" adlı yedi alt başlık altında incelemiştir.

İ. Çetin Derdiyok, "Necati Bey ve Şeyhi'nin 'Garib' Redifli Gazelleri" isimli makalesinde hem Necati'nin hem de Şeyhi'nin "garib" redifli gazellerini dil, anlatım, anlam yönünden incelemiş ve karşılaştırmıştır. Bu iki gazel arasında yapılan karşılaştırma sonucunda elde edilen bulgular, makalenin "Sonuç" bölümünde sekiz madde olarak verilmiştir.

Necati'nin kendine has ince hayallere sahip olması Hüseyin Güftâ'nın "Necati Bey Divanı'nda 'Sevgili' ve 'Âşık'a Dair İnce Hayaller" adlı makalesinde sevgili ve âşıkla ilgili hayaller şeklinde verilmiştir. Sevgiliye dair değişik hayaller "Güzellik", "Boy", "Saç", "Göz", "Yüz ve Yanak", "Hat", "Ben", "Ağız ve Dudak", "Bel" alt başlıklarıyla örnekler verilerek açıklanmıştır. Âşığa dair ince hayaller de Necati'nin şiirlerinden örnek beyitlerle verilmiştir.

Günümüzde, edebî sanatlar gibi üzerinde fikir birliği sağlanamayan bir konudan bahseden Ahmet Kartal'ın "İstiare Sanatına Eleştirel Bir Bakış ve İstiare Sanatının Necati Bey Divanı'nda Kullanımı" isimli makalesi bu yönüyle önemlidir. Ahmet Kartal, makalesinde istiare sanatıyla ilgili problemleri dile getirmiştir. "Teşhis" ve "İntak" sanatlarının aslında kapalı istiare olduğunu

belirten yazar, düşüncesini Necati'nin şiirlerinden örnekler vererek destekler.

Mehmet Kırbıyık “Necati Bey Divanı’nda ‘Öykünmek’” ismini verdiği makalesinde Necati'nin oldukça fazla kullandığı “öykünmek” fiilinin hangi anlamlara geldiği üzerinde durmuştur. Bu fiil, aynı zamanda şairin Türkçe kelime-leri kullanmaya ne kadar özen gösterdiğine bir kez daha dikkat çekmiştir.

Cemal Kurnaz'ın “Beni Ağla” adlı makalesi Necati'nin bir beytinde geçen “beni ağlan” ifadesinden yola çıkarak “beni ağlan”ın nasıl anlamlandırılması gerektiği konusunda yazılmış bir yazıdır.

Divan şiirinin belirli kalıplardan oluşan, hayattan kopuk, doğa ve gündelik yaşamın bire bir hayatın içinden alınmış tasvirlerine yer vermeyen bir özellikte olduğunu düşünenlerin aksine gerçek doğa ve gündelik yaşam tasvirlerinin divan şiirinde sürekli bir değişim gösterdiğini belirten Nurdan Tuhfe Toçoğlu “Necati Bey, Baki, Nefi ve Nedim’de Doğanın Dönüşümü” adlı makalesinde bu konuyu ele almıştır.

Necati, günlük hayatın içinde yer alan alışverişe şiirlerinde yer vermiş bir şairdir. “Necati Divanı’nda Alışverişe Dair Hususlar” makalesinde Semra Tunç bu konuyu “Para Birimleri ve Paranın Kullanımı”, “Alışveriş Yapılan Mekânlarla İlgili Uygulamalar”, “Satış Teknikleri ve İlgili Hususlar”, “Pazarlarda Satışı ve Ülkelerarası Ticareti Yapılan Mallar ve İlgili Hususlar” alt başlıklarıyla incelemiştir.

Şerife Yalçinkaya'nın “Necati Bey’in Nida Gazelleri” isimli yazısında nida sanatından ve Necati'nin Divanı’nda yer alan, tamamen nidadan oluşan gazellerden bahsedilmiştir. Bu yazıda Necati'nin Divanı’nda bulunan nida sanatına dayalı gazeller “Tüm Beyitleri Nida ile Kurulu Gazeller”, “Bir Beyti Nida Dışı Söylenen Gazeller”, “Nida Dışı Birden Fazla Beyit İçeren Gazeller” olarak sınıflandırılmıştır.

Muna Yüceol Özezen'in “Necati Bey’in Gazellerinde ‘Yeni’ Olarak Niteleyen Kimi Sözcükler” makalesi atasözlerini, deyimleri ve Türkçe sözcükleri fazlaca kullanan Necati'nin, şiirlerinde bulunan Türkçe sözcüklerin aslında bugün Türkiye Türkçesinde yeni olarak değerlendirilen kelimeler olduğuna dikkat çekmektedir.

“Necati'nin İntihal Konulu Bir Hicviyesi” adını taşıyan makalesinde Gencay Zavotçu Necati'nin, şiirde intihal konusunu işleyen bir kıtasını ele alır. Makalede, kıta anlamlandırılarak Necati'nin bu konuyla ilgili fikirleri ortaya konulur.

Bu kitapta yer alan makalelerden bazılarında Necati Bey'in şiirlerinde arpa ve arpalıkla, dönemin alışveriş hayatıyla ilgili birçok bilgiye yer verdiğini öğreniyoruz ve onun toplumsal, sosyal hayatla iç içe olduğunu görüyoruz. Necati Bey sayesinde günümüz insanına dönemi tanıtıcı bilgiler veren bu kitap, divan edebiyatının hayattan kopuk ve kendi içine kapanmış olup olmadığı sorularına da cevap verebilecek niteliktedir.

Kitap, hem Necati Bey'in çağdaşı olan Şeyhi'den etkilenmesini anlatarak geçmişle hem de bugün Türkiye Türkçesinde yeni olduğunu düşündüğümüz kelimelerin aslında eskiden de kullanıldığını gösteren örnekler vererek bugünle bağlantı kurar.

İstiare ve nida sanatlarının Necati Bey'in şiirlerindeki kullanımlarından da

bahseden makalelerin yer aldığı kitapta Necati Bey, kendine has özellikleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ölümünün 500. Yılında Necati Bey'e Armağan adını taşıyan bu kitap, Necati Bey'in edebiyat tarihimizdeki yeri hakkında bir fikir veren, alanına katkı sağlamaya çalışan bir hatıra olarak yerini almıştır.